

ACC. N:R M. 8821:1-H.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Upptecknat av: folkskoll. G. A. Hartman

Härad: S. Möre

Adress: Vissefjärda

Socken: Vissefjärda

Berättat av: f. lantbr. P. A. Michelson

Uppteckningsår: 1942

Född år 1871 i Innevåla, Vissefjärda

"Tosia Bonnadam"

s. 1-3. L. u. F. 44.

Städjemeåsar i Sillhövda

s. 4. " "

Skriv endast på denna sida!

1)

ACC. N:R. M. 8821 /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Tosia Bonnadan".

Fråga nr 1. I södra Vissefjärda, där byarna ligga nära gränsen till Blekinge, brukade innevånarna varje sommar besöka "Tosia Bonnadan". Till förberedelserna hörde att laga till rejäl matsäck, bestående av smör, bröd, kakor, sovel, brynost samt naturligtvis olika slag av dryckesvaror, t. ex. brännvin, konjak, vin och bier. Under den 4-5 mil långa resan, som företogs med häst och fjädervagn och i vilken deltog husfadern och dito husmodern jämte barnen, rastade man ett par gånger på lämpliga platser samt åt av medhavd matsäck. Man var i regel i sällskap med andra från samma by eller släktingar, dels för att ha mera nöjsamt, dels för att vara på den säkra sidan vid event. slagsmål eller dyl. Till förberedelsen hörde också att fruntimmerna skaffade var sin präktig och vacker "kryddkåst" att lukta på och när det gällde flickorna att ha som prydnad i umgänge med pojkarna.

Fråga nr 2. Landboarna bevistade i allmänhet ej brunnsbalerna utom kanske en och annan, som ville räknas som lite förmer än vanliga bönder.

Fråga 3. Resorna till Ronneby på 3:e Bördagen ägde rum på en tid

2)

ACC. N.R. M. 8821:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av året (i juli) då man hade relativt ledigt innan slåttarna tog sin början eller 2-3 veckor senare än vad nu är fallet. Det blev därför ett riktigt vallfärdande till Ronneby, ty man ville ha sig en riktig heldag av fest och glädje, slå sig lös så att säga, träffa goda vänner och släktingar samt i många fall "lilla vännen" samt göra upp andra affärer osv.

Fråga nr 4. I denna trakt sade man varken "Tosia" eller "Tosete Bongadan" utan "Tosta Bongadan".

Fråga nr 5. -----

Fråga nr 6. -----

Fråga nr 7. Att bönderna for till "Bongadan" för att städja pigor och drängar inträffade nog, men då tjänsteåret slutade först den 24 okt. ansågs det väl att vara väl tidigt dryfta städjande redan i medio av juli. Det fanns lokala mera till tiden bättre avpassade s.k. Städjemässor, bl.a. i Sillhövda, c:a 1 mil söder om Vissefjärdagränsen. Om denna mera å särskild bilaga.

Fråga 8. ----- (se 7 eller andra svar!)

Fråga nr 9. ----- (se svar 3!)

3)

ACC. N.R. M. 8821:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fråga nr 10. Se under 11

Fråga nr 11. Se " 11 Mest ungdomar naturligt nog.

Fråga nr 12. Nej, ingen äldre än min sagesman, lantbr. Niklasson.

Fråga nr 13. För cirka ett 50-tal år sedan.

Fråga nr 14. Här i Vissefjärda var det s.k. gångedag till Vissefjär-
da kyrka just 3:e Bördagen, och då kom många hundra, mest ungdomar, dit
från såväl den egna socknen som från grannsocknarna, gående till fots.
Klädsel var vanlig kyrkstass. Fruntimren hade kryddkvastar med sig och
kakeknyten samt sockerbitar eller "sockerpinnar" att bita på, då man
tog klunkar ur "lomme-flaskorna", som både äldre och yngre manfolk ha-
de med sig. Det var sen bara att byta ihop sig kvinn- och manfolk,
så blev det kalas på både vått och torrt. Gudsgåvorna avsmakade man
såväl under färden till kyrkan som i kyrkstallarna innan gudstjänsten
började, efter densamma samt under hemgången. Då flera hade miltals
väg att färdas, behövdes en försvarlig matsäck. För att spara skodonen
gick man barfota både på dit- och hemvägen. Innan man kom fram till
kyrkan tog man på skorna, hade dem på sig under gudstjänsten samt på
hemvägen en liten bit, men sen traskade man lätt och ledigt på bara
fossingarna. Man sparade sulorna på skorna samt slapp skoskav. Så
gjorde man alltid, då man färdades till fots under sommartiden förr
i världen.

M. 8821:4.

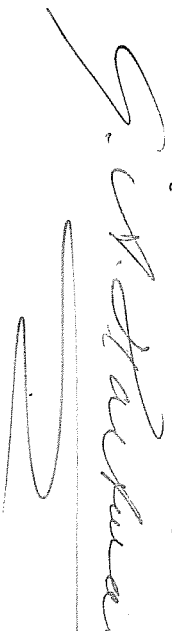
Städjemässan i Sillhövda.

(Sagesman f. lantbr. S. A. Niklasson, Sneremåla).
LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Städjemässan i Sillhövda hölls på höstkanten en söndag. Ungdomen från soc samt andra omkringliggande socknar gick dit allmänt, stora skaror pojkar och flickor. De utsocknes höll sig väl samman i sina särskilda skockar av anledning som nedan säges. Man hade ät- och drickbart med sig, och i all synnerhet de pojkarne väl försett sig med det sistnämnda, vilket på den tiden - för omkring 50 år sedan - var lätt att anskaffa och betingade låga pris: brännvinet 60-70 öre halvan, den senare med alkoholhalt som var åtminstone dubbelt högre än på dåtidens samt i kyrkan var i regel samvaron ungdomarna emellan städad och på allra flesta pojkarne, nyktra. Efter gudstjänsten samlade man en fjärdingsväg om kyrkan invid Holmsjö station på G.V.J. Här utvecklade sig under några timmar livligt skådespel: det var som en marknad med stånd, där det såldes kaffe, kakor, karameller, läskedrycker m.m. ätbart och till att skölja ner maten med. Av denna havda dricksvarorna blev snart pojkarne upprymda för att icke använda ännu kärre ord, och slagsmål, vid somliga "mässor" rätt elakartrade, etablerades mellan de utsocknes och infödingarna, samt även mellan utsocknes från olika socknar var som sagt rätt blodiga uppgörelser, mellan rivaler t.ex. eller för att hä ett kok stryk från föregående års mäsas. Sällan brydde sig länsmannen om att gripa, såvida det ej blev fråga om misshandel till döds, ty slagsmål på den tiden borde alltid till vid en "bättre" festlighet, och skulle alla ha beivrats, sk lagens arm fått mer än den orkat med att reda upp.

Ursprungligen var ju en dylik mäsas anordnad för, som namnet antyder, att -la tjänstefolk till jordbruket för nästkommande tjänsteår 1/11 t.o.m. 24/10 därpå. Tiden 24/10-1/11 kallades friveckan. Att "Stämässorna" hade gammalt urs tyder ju ordet mäsas på. Den hade väl i gammal tid en viss uppgift att fylla den urartade mer och mer tills den förbjöds av prästerskapet? och nu är minne blott. -

Vissefjärda den 21-12-42.

Berner!

Till Lunds Universitets Folkminnesarkiv, Lund.

På grund av bristande tid har jag icke förut varit i tillfälle att svara mig tillsänt frågeformulär men gör det nu. Det är icke mycket, jag vill tillfälla att få reda på, men för att slippa sända in tomma papper har dock fått med svar på en del av frågorna. På särskilt papper följer en anteckning om en s.k. Stådjemässa, som för omkr. en mansålder sedan hölls Sillhövda men sedan många år försvunnit.

Vissefjärda den 21-12-42.

G. A. Hakman